

Sygn. akt I C 668/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Płocku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Radosław Jeznach

Protokolant: prot. sąd. Monika Grapatyn

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 grudnia 2015 r. w P.

sprawy z powództwa G. P.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o zadośćuczynienie

- 1) zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki G. P. kwotę 60 000 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 25 września 2014 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 2) oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- 3) nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz S. w P. kwotę 3 000 zł (trzy tysiące złotych) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych;
- 4) odstępuje od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sygn. akt I C 668/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 marca 2015 r. G. P. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. na jej rzecz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią córki J. D., wraz z ustawowymi odsetkami płatnymi od dnia 25 września 2014 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 20 listopada 2005 r., spowodowanego przez P. B., śmierć poniosła córka powódki J. D.. Sprawca zdarzenia był ubezpieczony w (...) S.A. w W.. Powódka w 2006 r. wystąpiła do pozwanego z wnioskiem o naprawienie powstałej u niej szkody w związku tragiczną śmiercią J. D., co skutkowało przyznaniem jej odszkodowania w wysokości 8.241,35 zł. Dalsze roszczenia powódka zgłosiła pozwanemu pismem z dnia 07 sierpnia 2014 r. W odpowiedzi na to zgłoszenie pozwany decyzją z dnia 24 września 2014 r. odmówił wypłaty świadczeń wskazując, iż czyn sprawcy zdarzenia z uwagi na jego wiek (17 lat) nie był przestępstwem, wobec czego zastosowanie ma trzyletni termin przedawnienia. W ocenie powódki, stanowisko to jest nieuzasadnione i sprzeczne z treścią przepisu art. 442¹ k.c. i jego wykładnią i wreszcie z istotą wprowadzenia do kodeksu wydłużonego terminu przedawnienia dla ofiar czynów wynikających ze zbrodni lub występku. Śmierć dziecka skutkowała tym, że powódka na zawsze została pozbawiona poczucia bliskości, miłości i przywiązania. Przedmiotowe zdarzenie wywołało trudne do opisanego cierpienie i ból. W ocenie powódki doszło do

naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do posiadania członka rodziny. Śmierć J. D. negatywnie wpłynęła na stan zdrowia psychicznego powódki, która w dalszym ciągu bardzo mocno przeżywa stratę córki.

Pozwany (...) S.A. w W. w odpowiedzi na pozew z dnia 07 maja 2015 r. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany podniósł, iż roszczenie uległo przedawnieniu w oparciu o art. 442¹ § 1 k.c. W niniejszym wypadku nie ma zastosowania art. 442¹ § 2 k.c. przewidujący wydłużenie okresu przedawnienia, gdyż szkoda nie wynikła z występkę, bowiem sprawca w chwili zdarzenia nie miał ukończonych 17 lat i dlatego mimo wypełnienia przedmiotowych znamion czynu zabronionego jego czyn nie był przestępstwem. Dalej z ostrożności procesowej pozwany podniósł, iż wysokość żądanego zadośćuczynienia jest zdecydowanie nadmierna, wręcz rażąco wygórowana, gdyż w istocie nie uwzględnia znacznego upływu czasu od wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę. Odnośnie żądania odsetek wskazał, że zadośćuczynienie należy się poszkodowanemu już z chwilą doznania krzywdy, ponieważ zadośćuczynienie stanowi instytucję prawa sędziowskiego. To oznacza, iż to sąd przyznaje zadośćuczynienie. A zatem dopóki, dopóki nie został wydany wyrok przyznający zadośćuczynienie poszkodowanemu przez sąd, nie można mówić o obowiązku zapłaty przez (...) zadośćuczynienia i odsetek.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 20 listopada 2005 r. w C. przy ul. (...) nieletni P. B. będąc w stanie nietrzeźwości kierował samochodem osobowym marki M. (...) o nr rej. (...), powodując wypadek drogowy, wskutek czego w wyniku poniesionych obrażeń poniosła śmierć pieszka J. D., zaś inna uczestniczka zdarzenia doznała uszkodzenia ciała, dopuszczając się w ten sposób popełnienia czynu karalnego określonego w art. 177 § 1 i 2 k.k., art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Wyrokiem S. R. w C. (...) z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie III R Nk 1/06 ustalono, że nieletni P. B. dopuścił się popełnienia w/ w czynu karalnego i na mocy art. 6 pkt 10 upn umieszczono nieletniego P. B. w zakładzie poprawczym (okoliczności bezsporne, wyrok SR w C. z dnia 23 marca 2006 r. k. 39 - 40).

Prowadzony przez P. B. samochód osobowy w dacie wypadku był objęty ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej na podstawie umowy zawartej z (...) SA (okoliczność przyznana przez pozwanego).

W chwili śmierci J. D. miała 20 lat, była młodą, pełną życia i mającą wiele planów na przyszłość dziewczyną. Była uczennicą (...) Szkoły Zawodowej w S. (...) w C.. Po ukończeniu II klasy o profilu kucharz małej gastronomii, postanowiła kontynuować naukę w tejże szkole w klasie o profilu stolarz. J. była wrażliwa, chętna do pomocy i zawsze uśmiechnięta; mieszkała razem z matką i czwórką rodzeństwa w mieszkaniu w budynku wielorodzinnym. Pomagała matce G. P. w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wykonując wiele codziennych obowiązków, zajmowała się także młodszym rodzeństwem, pomagała w odrabianiu lekcji. Córka wspierała G. P. także finansowo - przyznana jej po ojcu rentę przeznaczała w całości na utrzymanie domu. J. D. cieszyła się dobrą opinią wśród nauczycieli, koleżanek i kolegów. Bardzo poważnie traktowała obowiązki szkolne, sumiennie przygotowywała się do zajęć. Ponadto aktywnie uczestniczyła w życiu samorządu szkolnego i chętnie wykonywała wszelkie prace na rzecz klasy i szkoły. (dowód: zeznania świadka M. D., protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:07:04 do 00:18:00 k. 79, opinia k. 51).

Po śmierci córki G. P. przeżywała stan żałoby. Na śmierć córki zareagowała szokiem, doświadczyła gniewu, przeżywała i przeżywa nadal poczucie krzywdy. Uczucia te są podtrzymane mimo upływu czasu, zwłaszcza w okresie Świąt Bożego Narodzenia. Często chodzi na cmentarz, wizyty na cmentarzu traktuje jak spotkania z córką. Komfort życia G. P. po utracie córki istotnie obniżył się, zmarła córka pomagała matce w codziennych obowiązkach domowych; takie jak sprząatanie, zakupy, gotowanie, a także zajmowała się młodszym rodzeństwem. Po śmierci córki G. P. nie korzystała z pomocy psychologicznej, czy psychoterapeutycznej. (dowód: zeznania powódki, protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:20:11 do 00:23:39, k. 79, zeznania świadka M. D., protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:07:04 do 00:18:00 k. 79).

G. P. ma 53 lata, z zawodu jest krawcową, jest osobą zdrową. Prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z czwórką dzieci: B. (31 lat), K. (24 lata), A. (22 lata) i P. (16 lat). W chwili obecnej rodzina zamieszkuje w mieszkaniu socjalnym o powierzchni 39 m⁽²⁾. G. P. obecnie pracuje jako sprzątaczką w firmie (...), otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie

w kwocie 1.200 zł netto, ponadto otrzymuje zasiłek z tytułu samotnego wychowania dziecka w kwocie 170 zł, zasiłek rodzinny w wysokości 106 zł oraz otrzymuje dodatek mieszkaniowy w wysokości 340,90 zł. Syn K. jest osobą niepełnosprawną, otrzymuje rentę socjalną w wysokości 709 zł. Córka B. i A. obecnie nie pracują. Syn P. uczy się. Rodzina ponosi następujące wydatki: czynsz, woda, śmieci 340,90 zł, gaz 2 butle 100 zł, wyżywienie, środki czystości, odzież i leki. Przed wypadkiem w 2005 r. z G. P. mieszkały jeszcze dwie córki, zmarła J. i M., która obecnie założyła swoją rodzinę i mieszka oddzielnie. G. P. dzieci wychowywała samodzielnie, w pełni poświęcając im swój czas. (dowód: zeznania powódki k. 75, protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:20:11 do 00:23:39 k. 79).

G. P. zgłosiła szkodę (...) S.A. w W. w 2006 r. W wyniku postępowania likwidacyjnego otrzymała odszkodowanie w wysokości 8.241,35 zł. (okoliczności bezsporne, decyzja k. 43).

W dniu 07 sierpnia 2014 r. G. P. ponownie wystąpiła do (...) S.A. w W. o wypłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w wysokości 100.000 zł i wypłatę stosownego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej w wysokości 50.000 zł. (...) S.A. w W. odmówił wypłaty zadośćuczynienia i odszkodowania uznając, iż roszczenie się przedawniło 3 lata po dniu, w którym poszkodowana dowiedziała się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. (okoliczności bezsporne, zgłoszenie szkody k. 44-45, decyzja k. 46).

Powyższy stan faktyczny był bezsporny, Sąd ustalił go w oparciu o dowód z zeznań powódki k. 75, protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:19:39 do 00:23:39, k. 79, zeznań świadka M. D., protokół rozprawy z dnia 22 grudnia 2015 r., czas od 00:04:13 do 00:18:00 k. 79, w oparciu o dowód z dokumentów: wyroku SR w C.z dnia 23 marca 2006 r. k. 39 – 40, opinii k. 51, decyzji k. 43 oraz decyzji k. 46.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo o zadośćuczynienie zasługiwało na uwzględnienie w części, to jest do kwoty 60 000 zł.

Podstawą odpowiedzialności pozwanego jest art. 448 kc w zw. z art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93 z zm.; dalej k.c.) w zw. z art. 822 kc i art. 9, 34 i 35 ustawy z dn. z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 z zm.; dalej u.u.o.). Zgodnie z art. 435 i 436 § 1 k.c. posiadacz samoistny mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkody wynikłe w związku z ruchem tego pojazdu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony, przy czym uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 §§ 1 i 4 kc). Natomiast według art. 9 ust. 1 u.u.o. umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, o ile nie sprzeciwia się to ustawie lub właściwości (naturze) danego rodzaju stosunków. Regulacja ta została rozwinięta w art. 34 i 35 u.u.o., gdzie stwierdzono, iż z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu (art. 35 u.u.o.). Poszkodowany w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczeń bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń (art. 19 u.u.o.), zaś ubezpieczyciel jest zobowiązany do wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni licząc od złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. W przypadku gdyby wyjaśnienie w tym terminie okoliczności niezbędnych

do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego (art. 14 ust. 1 i 2 u.u.o.).

Pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności w niniejszej sprawie co do zasady, podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia z uwagi na upływ 3 letniego terminu, liczonego od dnia, w którym powódka dowiedziała się o szkodzie oraz osobie obowiązanej do jej naprawienia, a także z ostrożności procesowej wskazując na nadmierne wygórowanie roszczeń powódki. Sąd nie uwzględnił zarzutu przedawnienia uznając, iż jest on nietrafny – roszczenie powódki może być bowiem nadal skutecznie dochodzone jako „zupełne” z uwagi na objęcie go dyspozycją art. 442⁽¹⁾ § 2 kc, przewidującym szczególnie, wydłużony okres przedawnienia roszczeń. Rację ma powódka, iż w ustalonym stanie faktycznym ma zastosowanie art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c., a wcześniej do dnia noweli kodeksu cywilnego z dnia 16 lutego 2007 r. art. 442 § 2 k.c. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. z 2007 r., Nr 80, poz. 538) do roszczeń, o których mowa w art. 1 (o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym), powstałych przed dniem wejścia w życie powołanej ustawy (10 sierpnia 2007 r.), a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442⁽¹⁾ k.c. W myśl uchylonego art. 442 § 2 k.c., jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie przedawniało się z upływem 10 lat od dnia popełnienia przestępstwa, bez względu na to kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Oznacza to, że do dnia wejścia w życie (sierpień 2007 r.) wspomnianej wyżej zmiany przepisów regulujących przedawnienie tego typu roszczeń, roszczenie powódki nie było przedawnione (wypadek miał miejsce 20 listopada 2005 r.). W myśl art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c., w brzmieniu obowiązującym od dnia 10 sierpnia 2007 r., jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zatem nie uległo ono przedawnieniu do dnia wniesienia pozwu (24 marca 2015 r.). Pozwany podnosił, iż pomimo wypełnienia znamion czynu zabronionego, to ponieważ sprawca szkody nie miał ukończonych 17 lat, wobec czego nie popełnił przestępstwa, które zgodnie z art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c. wydłużałoby termin przedawnienia do 20 lat (czy też choćby 10 lat). Zgromadzone w sprawie dokumenty, w szczególności wyrok S. wC. (...) z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie (...) jednoznacznie wskazują, że sprawca wypadku popełnił czyn z art. 177 § 1 i 2 k.k., art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11§ 2 k.k. Pozwany nie kwestionował okoliczności powstania szkody, w tym śmierci osoby najbliższej powódce; opierał swoje stanowisko na dokumentacji przedstawiających opis zdarzenia wypadku drogowego. Tym samym pozwany przyznał te okoliczności, które wskazują na sprawstwo czynu opisanego w kodeksie karnym art. 177 § 1 i 2 k.k. i art. 178 § 1 k.k. Ponadto stwierdzenie sprawstwa działania objętego znamieniem ustawowym czynów art. 177 § 1 i 2 k.k., art. 178 § 1 k.k. przesądza o doznaniu szkody w wyniku przestępstwa przyjmującego według kodeksu karnego postać zbrodni lub występku (art. 7 k.k.). Sąd w pełni zgadza się ze stanowiskiem wyrażonym w orzecznictwie, że użyte w art. 442 § 2 k.c. przez ustawodawcę określenie „zbrodni lub występku” rozumieć należy nie podmiotowo, ale przedmiotowo, co oznacza, iż istnienie subiektywnych przeszkód do uznania sprawcy za winnego popełnienia przestępstwa (czy to ze względu na jego stan psychiczny, czy z uwagi na jego wiek) nie ma znaczenia dla biegu terminu przedawnienia roszczeń o charakterze odszkodowawczym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 listopada 2012 r., ACA 688/12, Lex nr 1239888). W tych warunkach należy dojść do wniosku, że samo niekwestionowanie istnienia sprawstwa czynu opisanego w art. 177 § 1 i 2 k.k., art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11§ 2 k.k. pozwalało na przyjęcie przedłużonej odpowiedzialności określonej przepisem art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c. Sąd stoi na stanowisku, iż w sytuacji objętej ustalonym stanem faktycznym dokonać należało wykładni w/w norm prawnym regulujących instytucję przedawnienia roszczeń w oparciu o dyrektywy wykładni celowościowej i systemowej, kosztem wykładni literalnej – której restrykcyjne zastosowanie prowadziłoby do skutków nie dających się pogodzić z elementarnym poczuciem sprawiedliwości : nie ma żadnych racjonalnych powodów, dla których w sytuacji popełnienia czynu zabronionego przez osobę niepodlegającą odpowiedzialności karnej z uwagi na nieosiągnięcie pełnoletniości, termin przedawnienia roszczeń osoby uprawnionej z tytułu zadośćuczynienia lub odszkodowania miałby być krótszy niż w sytuacji popełnienia takiego samego czynu przez osobę ponoszącą odpowiedzialność karną; wskazać w tym

kontekście należy także na wyrażoną w/w nowelizacją przepisów wolę ustawodawcy zwiększania faktycznej ochrony prawnej w stosunku do osób bezpośrednio lub pośrednio pokrzywdzonych czynem zabronionym – jako sprzeczne logicznie uznać należałoby stanowisko, według którego ustawodawca z jednej strony dąży do zwiększania zakresu faktycznej ochrony przysługującej osobom poszkodowanym wskutek czynu zabronionego poprzez wydłużanie okresu przedawnienia roszczeń z tego tytułu, a z drugiej akceptuje różnicowanie sytuacji prawnej takich osób tylko z powodu obiektywnej niemożności przypisania odpowiedzialności karnej sprawcy szkody z uwagi na brak znamion podmiotowych przestępstwa.

Kwestię zadośćuczynienia przysługującego w przypadku śmierci poszkodowanego reguluje obecnie art. 446 § 4 k.c., według którego Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Art. 446 § 4 k.c. został wprowadzony przez ustawę z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 116, poz. 731), która weszła w życie 03 sierpnia 2008 r., a więc nie ma zastosowania w niniejszej sprawie. Obecnie w zasadzie nie budzi już kontrowersji w orzecznictwie możliwości zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, która zmarła przed dniem 03 sierpnia 2008 r. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela utrwalony pogląd zawarty w uchwale SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (także wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, Wyrok SN z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, B. (...), nr 10 s. 11. czy wyrok SN z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 621/10), zgodnie z którym sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 03 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Pozwany także, jak się zdaje, nie kwestionuje możliwości stosowania w analogicznych stanach faktycznych dyspozycji art. 448 kc.

Zgodnie z art. 23 k.c. i 448 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Zgodnie z dominującym w judykaturze poglądem zadośćuczynienie ma głównie charakter kompensacyjny (patrz: uzasadnienie uchwały SN z 9 września 2008 r. w sprawie III CZP 31/08, OSNC 2009, nr 3, poz. 36). W postanowieniu z 12 sierpnia 2008 r., V KK 45/08 SN wskazał, iż pojęcie "sumy odpowiedniej", użyte w art. 445 k.c. i art. 448 k.c. ma wprawdzie charakter niedookreślony, tym niemniej w orzecznictwie wskazuje się kryteria, którymi należałoby kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, a mianowicie to, że musi ono mieć charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będącą jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy. Oceniając, jaka suma jest odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. W sprawie, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazać należy, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 kc to między innymi dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 r., V ACa 646/12, LEX 1220462). Zadośćuczynienie z art. 448 kc ma – jak wskazano wyżej – przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość – wysokość ta jednak nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (np. wyrok SN z 26 lutego 1962 r., 4 CR 902/61,

LexPolonica nr 316013, OSNCP 1963, Nr 5, poz. 107 i wyrok SN z 22 marca 1978 r., IV CR 79/78, LexPolonica nr 321721). Jednocześnie jednak powołanie się na potrzebę utrzymania wysokości zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., I ACa 65/12); kryterium „przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa” ma charakter pomocniczy w aspekcie realizacji zasady sprawiedliwości społecznej (tak wyrok SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66).

Uwzględniając wyżej przytoczone kryteria przy poszanowaniu kompensacyjnego charakteru roszczenia opartego o art. 448 kc i dyrektywy utrzymania zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, Sąd w sprawie niniejszej ocenił, iż adekwatną kwotą zadośćuczynienia dla powódki w związku ze śmiercią córki będzie kwota 60 000 zł. Bez wątplenia powódka doznała cierpienia moralnego, wstrząsu psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej, a także uczucia rezygnacji, bezradności, smutku i żalu – powódka doznała typowych przeżyć i cierpień moralnych związanych ze śmiercią osoby najbliższej. Ustalając kwotę zadośćuczynienia Sąd wziął pod uwagę wiek poszkodowanej i powódki, silne więzi uczuciowe łączące powódkę z dzieckiem oraz następstwa śmierci córki dla powódki; w sprawie nie ustalono, aby wystąpiły negatywne następstwa w sferze psychicznej powódki, aczkolwiek zdaniem Sądu oczywistym pozostaje, że śmierć córki wiązała się z silnym odczuciem krzywdy; nagle zerwanie więzi z dzieckiem – nawet dorosłym, stanowi przeżycie absolutnie traumatyczne. Zaznaczyć w tym miejscu wypada, iż Sąd przyłącza się w pełni do stanowiska zajętego przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w tezie wyroku z dnia 14 marca 2013 r. (I ACa 570/12, LEX 1327614), zgodnie z którym „nie sposób zgodzić się z poglądem, że krzywda (polegająca na stracie osoby najbliższej) musi być wykazywana w jakiś szczególny sposób, odrębny od ogólnych reguł postępowania dowodowego, w szczególności dowodem z opinii biegłego psychologa lub psychiatry”. W sprawie niniejszej między powódką a zmarłą córką zachodziły normalne, zdrowe relacje, pogłębiane faktem prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego i zapewnianiem wzajemnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Oczywistym pozostaje, iż brak jest „matematycznej” metody wyliczenia właściwej wysokości zadośćuczynienia – natomiast pewne uwarunkowania obiektywne oraz okoliczności indywidualnie związane z osobą uprawnioną stanowią przesłanki pomocnicze dla ustalenia kwoty zadośćuczynienia. Ustalone zadośćuczynienia w kwocie 60 000 zł odpowiada doznanej przez powódkę krzywdzie, przedstawia dla niej ekonomicznie odczuwalną wartość, nie jest również rażąco wygórowane i nie prowadzi do nieuzasadnionego przysporzenia w jej majątku – jak się zdaje uwzględnia również przesłankę przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa w konkretnych uwarunkowaniach dotyczących powódki; zindywidualizowana sytuacja życiowa i majątkowa osoby dochodzącej roszczeń z tytułu zadośćuczynienia powinna być brana pod uwagę przez sąd jako prawnie relewantna dla ustalenia wysokości pieniężnej kompensaty doznanych krzywd. Jako okoliczności wpływające na relatywne obniżenie kwoty zadośćuczynienia Sąd uwzględnił brak „szczególnych” następstw dla życia i funkcjonowania powódki przyczynowo powiązanych ze śmiercią córki (powódka nie odczuwała potrzeby specjalistycznego wsparcia, wróciła po okresie żałoby do pełnienia swojej roli społecznej), znaczny upływ czasu jaki nastąpił od daty wypadku (zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego następuje złagodzenie skutków zdarzenia wywołującego szkodę w związku z odległością czasową pomiędzy wypadkiem a datą orzekania o zadośćuczynieniu) - kompensacyjny charakter zadośćuczynienia nakazuje uwzględnić oczywiście złagodzenie skutków zdarzenia wywołującego szkodę w kontekście odległości czasowej pomiędzy wypadkiem a datą orzekania o zadośćuczynieniu, a także ustabilizowaną sytuację rodzinną powódki mogącej liczyć na wsparcie dalej zamieszkujących z nią dzieci. Przytoczone okoliczności skutkują ograniczeniem wysokości zadośćuczynienia, aczkolwiek niewątpliwie skutki śmierci córki dla powódki są nadal „aktualne” – pomimo zakończenia okresu żałoby, strata dziecka jest traumą trwającą całe życie, ma charakter nieodwracalny i co do zasady każdorazowo rzutujący na jakość życia osoby najbliższej. Mimo iż obiektywnie rzecz biorąc powódka relatywnie dobrze zniosła psychicznie traumę i obecnie nie występują u niej zauważalne dysfunkcje w zakresie pełnienia ról społecznych i aktywności codziennej, to niesłusznym zdaniem Sądu byłoby obniżenie zadośćuczynienia za niewątpliwie doznane cierpienia moralne (nawet ocenione jako mieszczące się w zakresie prawidłowo przebiegającej reakcji żałoby) poniżej kwoty 60 000 zł – w szczególności wobec faktu pozostawania przez zmarłą córkę we wspólnym gospodarstwie domowym z matką. Jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 21 lutego 2013 r. (I ACa 60/13, LEX nr 1322898) zadośćuczynienie ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny - dobrem osobistym, którego naruszenie wymaga rekompensaty, jest tutaj prawo do życia w rodzinie. Ten sam

Sąd (wyrok z 27.06.2012, I ACa 577/12, OSAW 2013/1268) podkreślił, że nieuprawnione jest stanowisko, jakoby więź rodziców z pełnoletnim dzieckiem była co do zasady słabsza niż z dzieckiem małoletnim, a tym samym by cierpienia rodziców zmagających się z bólem po śmierci dorosłych dzieci były mniejsze. Więż między rodzicami a dzieckiem jest wartością niematerialną „własną” rodziców, w utrwalonym orzecznictwie uznana została jako ich dobro osobiste podlegające ochronie prawa cywilnego, przy czym jednym ze środków tej ochrony jest norma wynikająca z art. 448 kc (wyrok SN z 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, LEX 846563). Spowodowanie śmierci osoby najbliższej jaką jest dziecko, stanowi naruszenie dobra osobistego rodziców w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie (por. np. wyrok SA w Łodzi z 15.07.2010, I ACa 437/10, OSAŁ 2010/3/23). Zbędne jest szczegółowe roztrząsanie kwestii zakresu naruszenia dobra osobistego jakim jest prawo do pielęgnowania więzi między rodzicami a dzieckiem – w powszechnym odczuciu strata dziecka – nawet pełnoletniego – stanowi okoliczność dotykającą sfery psychicznej w sposób jeden z najdotkliwszych z możliwych. Tego rodzaju zdarzenie wywołujące silny stres nie pozostało obojętne dla dalszego funkcjonowania powodów na każdej życiowej płaszczyźnie : zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego w typowych uwarunkowaniach społeczno-rodzinnych strata dziecka zawsze oznacza istotne obniżenie jakości życia, zdolności do przeżywania radości, smutek, ograniczenie aktywności, pesymizm co do przyszłości; siła psychiczna i zdolność do radzenia sobie z traumą wynikające z uwarunkowań charakterologicznych mogą być okolicznościami w pewnym stopniu jedynie wpływającymi na obniżenie zadośćuczynienia, ale zdaniem Sądu nieuprawnionym jest twierdzenie, że kompensacyjny charakter zadośćuczynienia sprzeciwia się w takiej sytuacji przyznaniu świadczenia pieniężnego w jakimkolwiek zakresie.

Sąd uwzględnił też żądanie powódki w zakresie przyznania jej odsetek ustawowych od dnia wymagalności roszczenia w postępowaniu likwidacyjnym. Sąd w niniejszej sprawie podziela stanowisko, że orzeczenie Sądu przyznające zadośćuczynienie ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a zobowiązanie do zapłaty przekształca się w zobowiązanie terminowe po skutecznym wezwaniu do spełnienia świadczenia. Skoro zatem pozwany ma 30 dni od wezwania (lub wyjaśnienia ostatniej okoliczności) do spełnienia świadczenia, roszczenie powódki uznano za uzasadnione od daty wskazanej w pozwie. Sąd podziela pogląd, zgodnie z którym zadośćuczynienie przysługuje z odsetkami od dnia opóźnienia, czyli wezwania do zapłaty, a nie od dnia jego zasądzenia (np. teza 2 wyroku SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66), stąd odsetki zasądzić należało z uwzględnieniem ustawowego terminu wynikającego z dyspozycji art. 817 § 1 kc zgodnie z żądaniem pozwu. Mając powyższe na uwadze Sąd przyznał powódce stosowną kwotę zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 25 września 2014 r. do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 100 k.p.c. i koszty stosunkowo rozdzielił. Powódka wygrała proces w ok. 75%, albowiem oddalono żądanie zadośćuczynienia w kwocie 20.000 złotych. Ponieważ była ona zwolniona od kosztów sądowych, poniosła ona jedynie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 złotych (3.600 złotych wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszone przez Skarb Państwa koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 poz. 490 z zm. i 17 złotych opłata od pełnomocnictwa.). Natomiast pozwany poniósł koszty zastępstwa procesowego kwocie 3.600 zł (3.600 złotych wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszone przez Skarb Państwa koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 poz. 490 z zm.) i 17 złotych opłata od pełnomocnictwa.). Wobec powyższego pozwany winien pokryć koszty zastępstwa procesowego powódki w kwocie 2.700 zł (75% * 3.600 zł). Wobec tego Sąd zasądził na rzecz powódki kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

O kosztach sądowych Sąd orzekł zgodnie z art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dn. 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1025) i obciążył pozwanego kosztami sądowymi w 75%, gdyż powódka została w całości zwolniona od kosztów sądowych (k. 53). Całość kosztów sądowych w niniejszej sprawie wyniosła 4.000 zł (opłata od pozwu). Wobec tego od pozwanego Sąd nakazał pobrać kwotę 3.000 zł (4.000 zł * 75% = 3.000 zł).

Z tych względów, na podstawie wyżej wskazanych norm prawnych, orzeczono jak w sentencji wyroku.